

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Koolskampstraat (Lichtervelde, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018H173
Augustus 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	10
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	12
1.3.6.2	Geplande werken.....	13
1.4	Assessmentrapport.....	15
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	15
1.4.1.1	Landschappelijke situering	16
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	24
1.4.3	Gekende archeologische waarden.....	24
1.4.4	Historische beschrijving	28
1.4.5	Historisch-cartografische analyse	28
1.4.5.1	Huidige gebruik en verstoringen.....	32
1.5	Synthese	35
2	Bibliografie.....	36

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	12
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 5: Geplande werken.....	14
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV detail (Bron: Geopunt).	17
Figuur 9: Profiellijn hoogteverloop, W-O (bron: Geopunt).....	18
Figuur 10: Profiellijn hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).	18
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-177 (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Primitieve Kadasterkaart, ca. 1830 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 20: Projectgebied bij benadering weergegeven op de topografische kaart van 1883 (Bron: Cartesius).....	31
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, oktober 1917 (Memory Maps - 20-20NE-3A-101017).	31

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	34

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....15

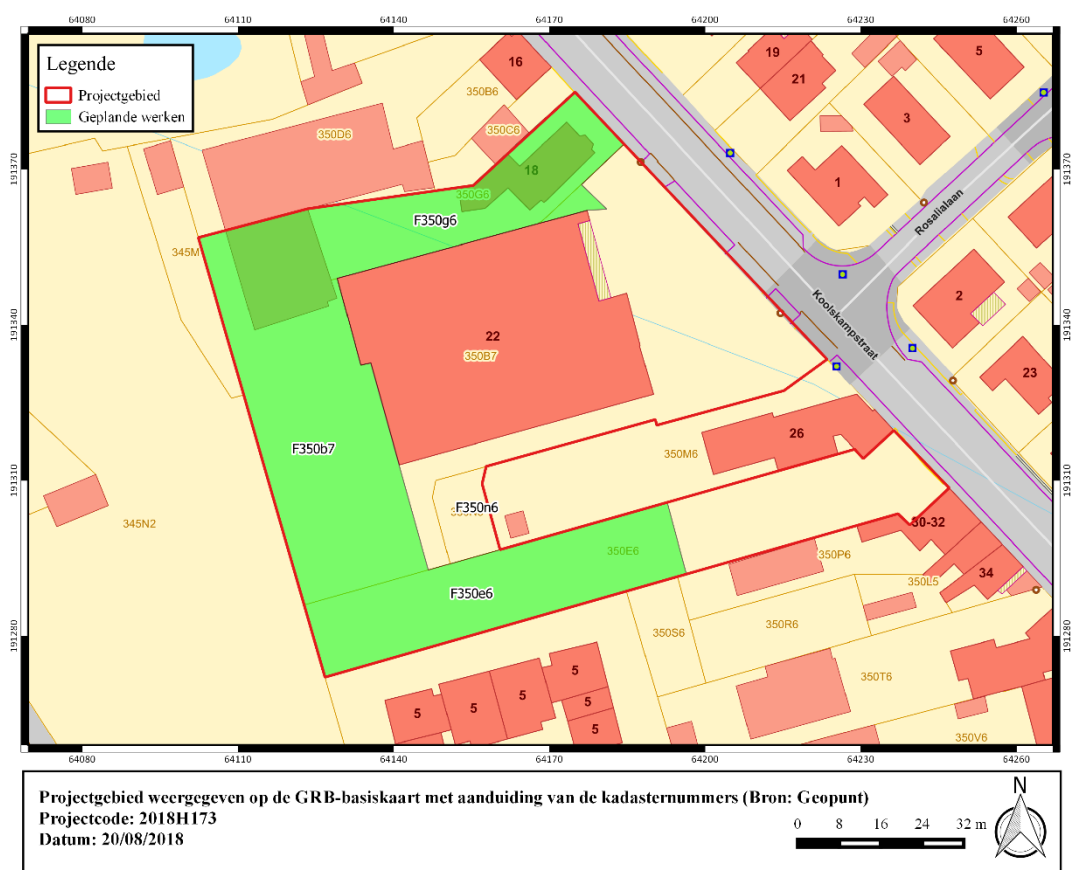
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

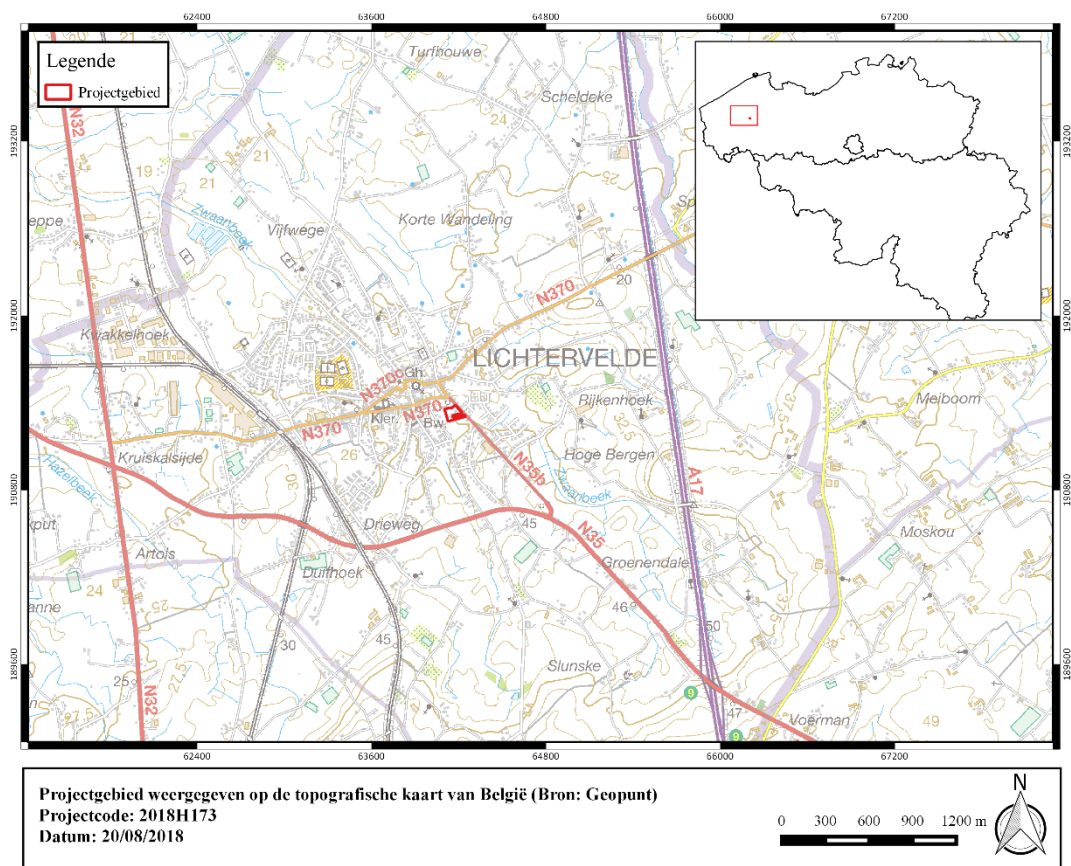
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Lichtervelde
	Deelgemeente	/
	Postcode	8810
	Adres	Koolskampstraat 22 8810 Lichtervelde
	Toponiem	Koolskampstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 64069 Y _{min} = 191259 X _{max} = 64266 Y _{max} = 191396
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Lichtervelde, Afd 1 , Sectie F, nr's: 350g6, 350b7, 350n6, 350°6 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 7923 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Koolskampstraat Lichtervelde werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Primitieve Kadasterkaart, 1830
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Topografische kaart 1883
- Loopgravenkaart, oktober 1917

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Lichtervelde, centraal in de provincie West-Vlaanderen. Het plangebied grenst in het oosten aan de Koolskampstraat. Ten noorden en ten zuiden sluit het projectgebied aan bij bebouwing en ten westen situeert zich dichte vegetatie in de vorm van boomgroei. De dorpskern van Lichtervelde situeert zich ca. 250 meter ten noordwesten van het plangebied.

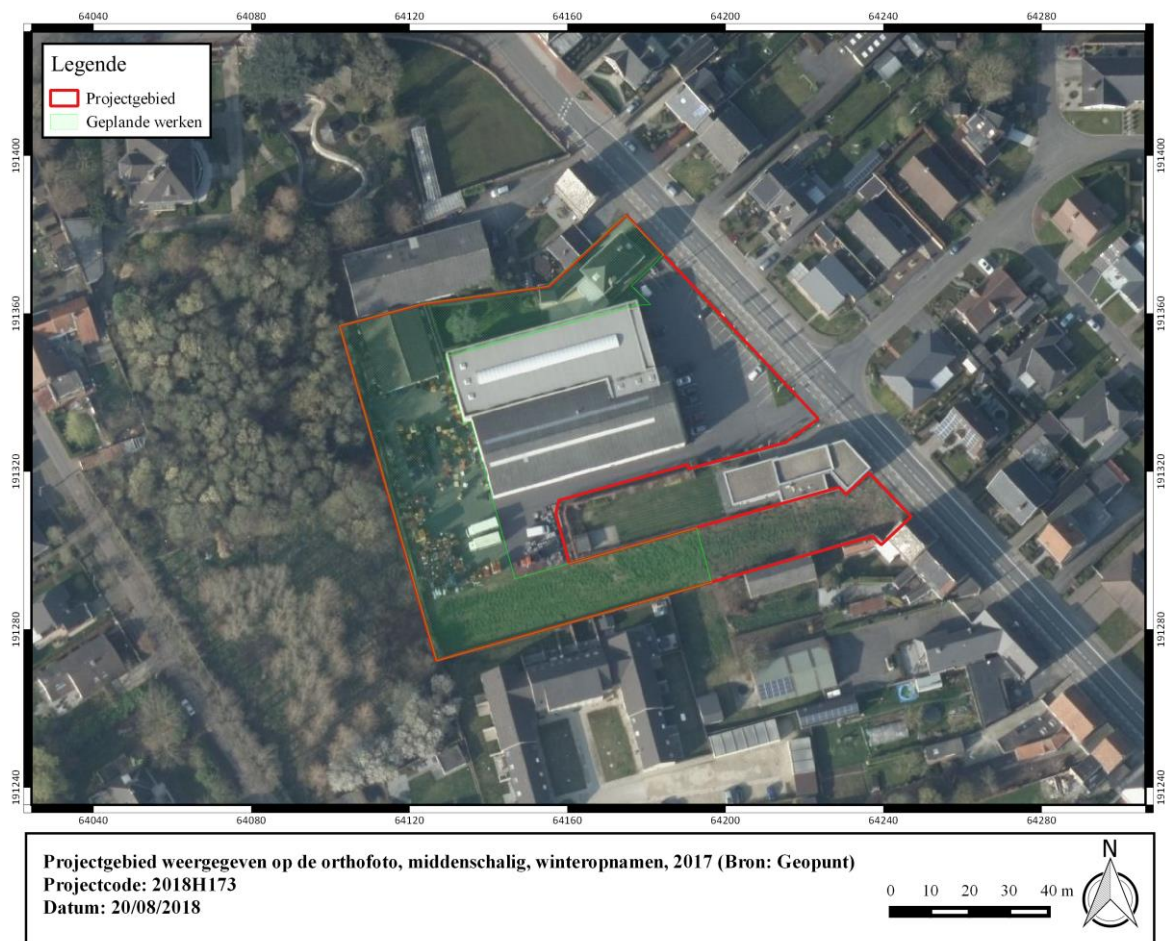
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 7923 m², de gecombineerde oppervlakte van de geplande werken bedraagt ca. 3640 m². Binnen het bereik van de geplande werken is ca. 550 m² van het terrein bebouwd en bijkomend ca. 1690 m² verhard. In het noordelijk deel is een zone van 340 m² met dichte vegetatie begroeid, de zuidelijke zone (1060 m²) is in gebruik als braakliggend grasland.

Centraal binnen het projectgebied ligt het gebouwenbestand van drankcentrale All Drinks Bevernagie met omliggende verharding en infrastructuur. In de noordelijke zone situeert zich een drukkerij en een loodsgebouw. De zuidelijke zone is in gebruik als braakliggend grasland.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

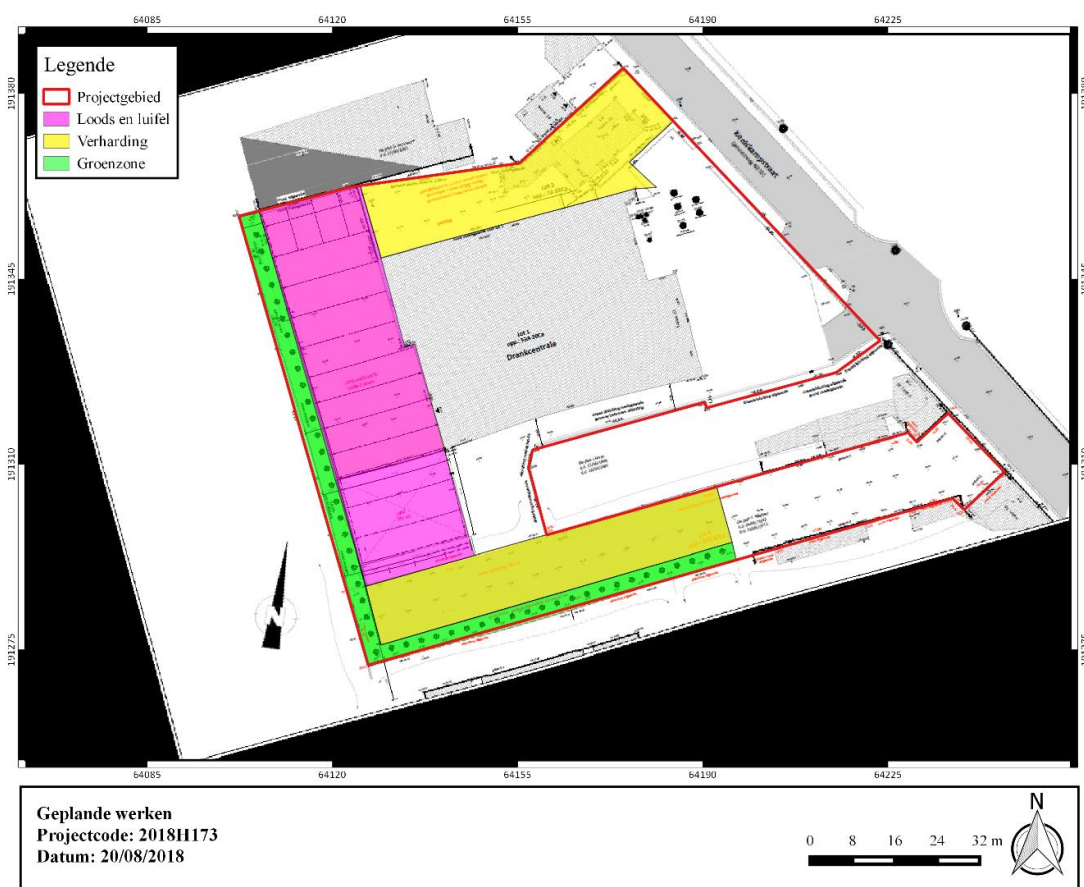
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de uitbreiding van een bestaande drankencentrale.

De geplande werken omvatten:

- De sloop van de bestaande drukkerij en loods (ca. 550 m²).
- De realisatie van een loods/ opslagplaats (1029 m²) en een luifel (351 m²) in het westelijk deel van het onderzoeksterrein. De loods en luifel worden opgericht door middel van paalfunderingen met daarover balken (ca. 50 cm hoog) en daarna de grondplaat. Dit is echter nog te bepalen door de ingenieursstudie. Het gebouw zal niet onderkelderd zijn. Tevens worden een 10-tal bufferputten voorzien tot een diepte van 3 meter onder het maaiveld. De gecombineerde oppervlakte van deze bufferputten bedraagt ca. 120 m².
- De aanleg van extra verharding in het zuidelijk en het noordelijk deel van het plangebied over een oppervlakte van ca. 1600 m². Hiertoe wordt een bodemingreep voorzien tot ca. 50 cm-mv.
- Langsheen de zuidelijke en westelijke rand wordt een groenstrook aangelegd. Hiervoor dient tevens een bodemingreep van 50 cm-mv gerekend te worden.

Zie tevens bijlage – Geplande werken

Figuur 5: Geplande werken

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleemstreek buiten de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Egem
Quartair	Type 1
Bodemtypes	OB, Scc
Potentiële bodemerosie	Niet gekarteerd
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	22,9 – 25,2 m TAW
Hydrografie	Ijzerbekken, deelbekken Handzamevallei

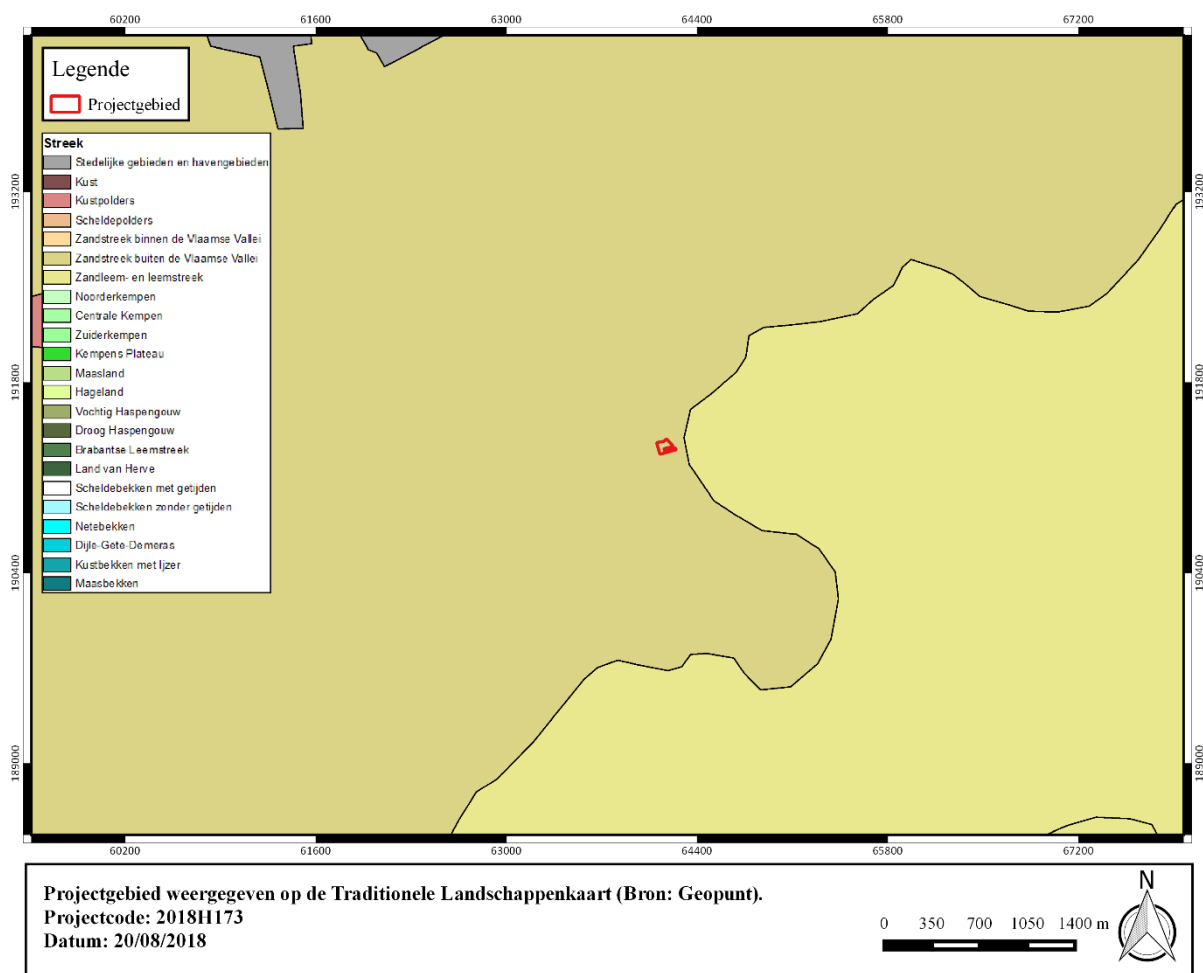

1.4.1.1 Landschappelijke situering

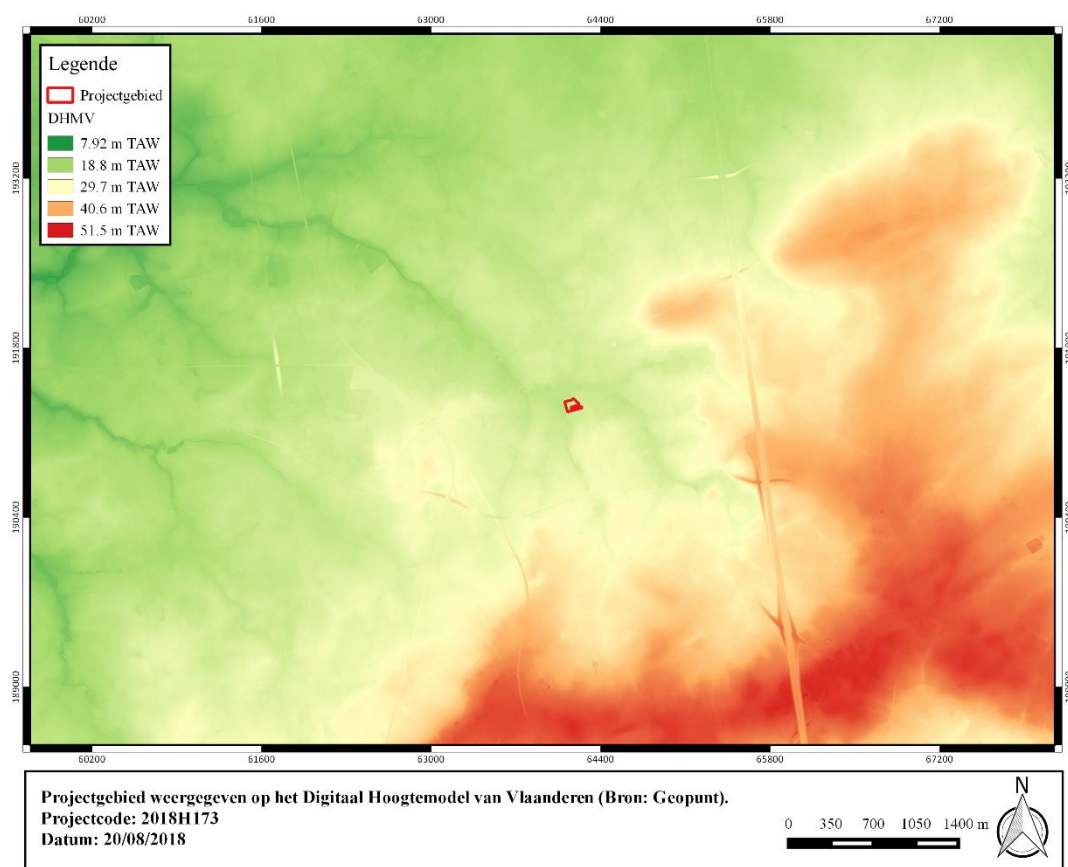
Het onderzoeksterrein situeert zich in de zandleemstreek buiten de Vlaamse Vallei. Het licht golvend reliëf varieert van 49 meter in het zuiden, zijnde het Heihoekplateau, tot 17 meter in het noorden. Dit plateau vormt de waterscheiding tussen het noordelijke IJzerbekken en het zuidelijke Mandel-Leie-Scheldebekken. In het noorden ligt het "Veld" als uitloper van het Bulskampveld. Het plangebied is gelegen aan de noordelijke voet van de zuidelijk gelegen getuigenheuvel waarop de dorpskern van Koolskamp ligt. Een 500-tal meter ten oosten van het plangebied ligt het alluvium van de Handzamevaart/Kasteelbeek. Het terrein is aldus gelegen op de rand van de gradiëntzone. Het plangebied is gelegen op een hoogte tussen de 22,9 en 25,2 m TAW en kent een hellend verloop in zuidoostelijke richting.

De potentiële bodemerrosie is niet gekarteerd ter hoogte van het projectgebied. Op basis van nabijgelegen percelen kan ervan uitgegaan worden dat deze verwaarloosbaar is.

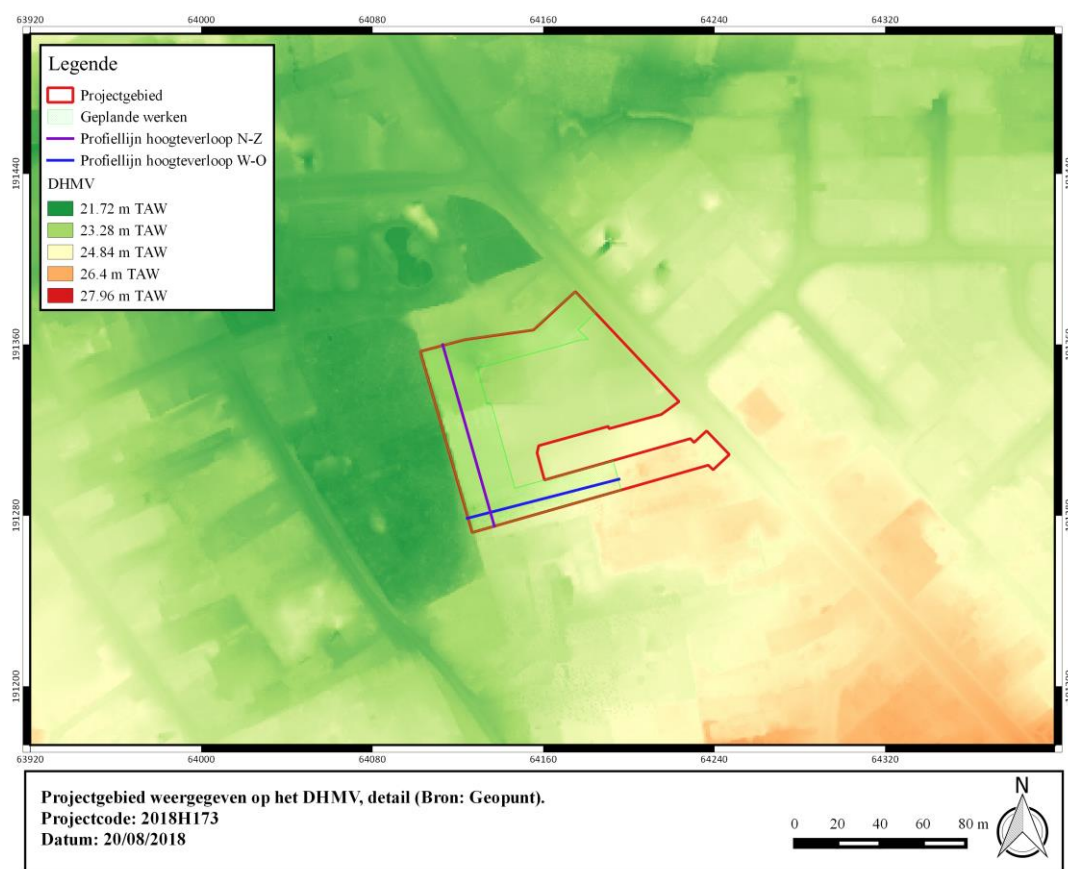
Het plangebied is gelegen in het IJzerbekken, deelbekken Handzamevallei. Precies ten noordwesten van het onderzoeksterrein kruisen de Kasteelbeek en de Huwijsbeek elkaar. Lichtervelde is een waterrijke gemeente (o.a. de Drielinden,-, de Muizveld- en de Zwanebeek wateren af richting IJzer).

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

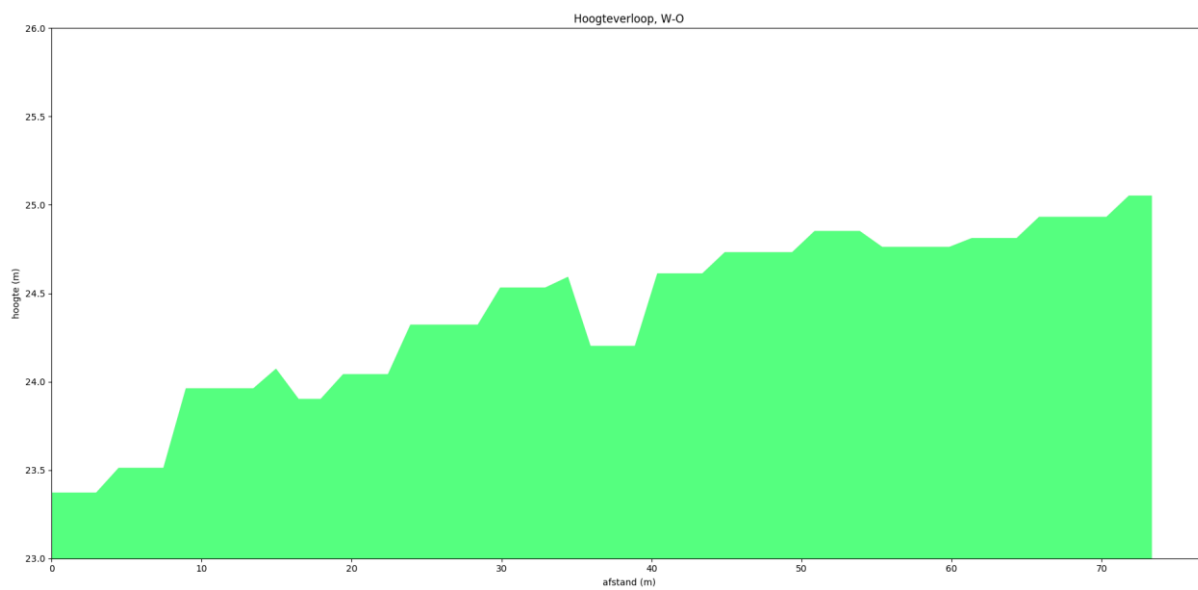

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

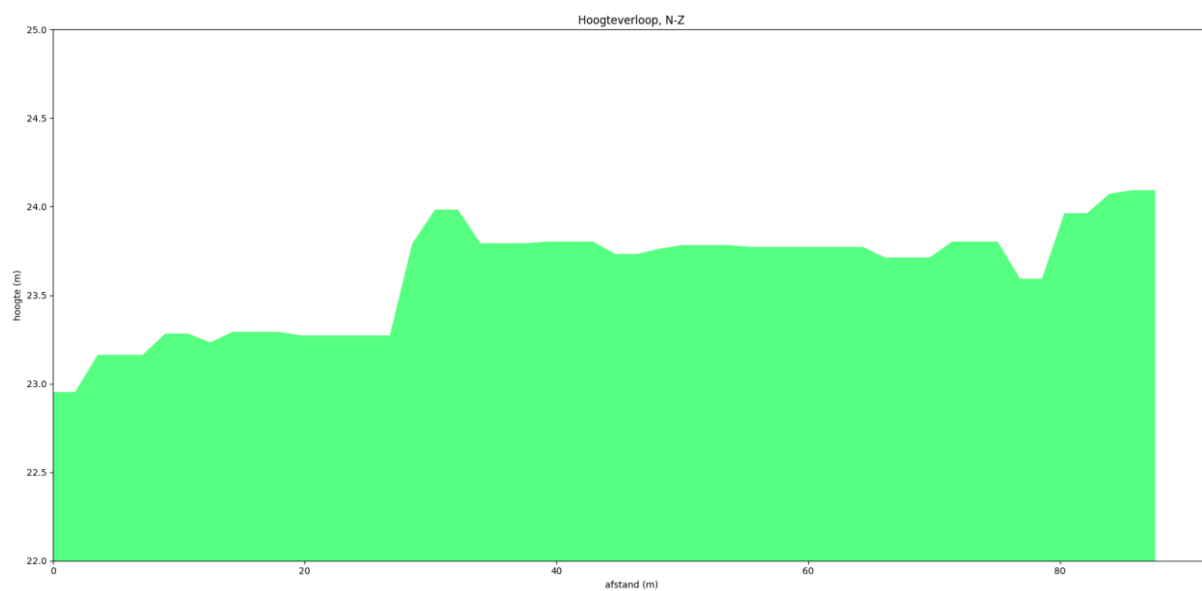

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV detail (Bron: Geopunt).

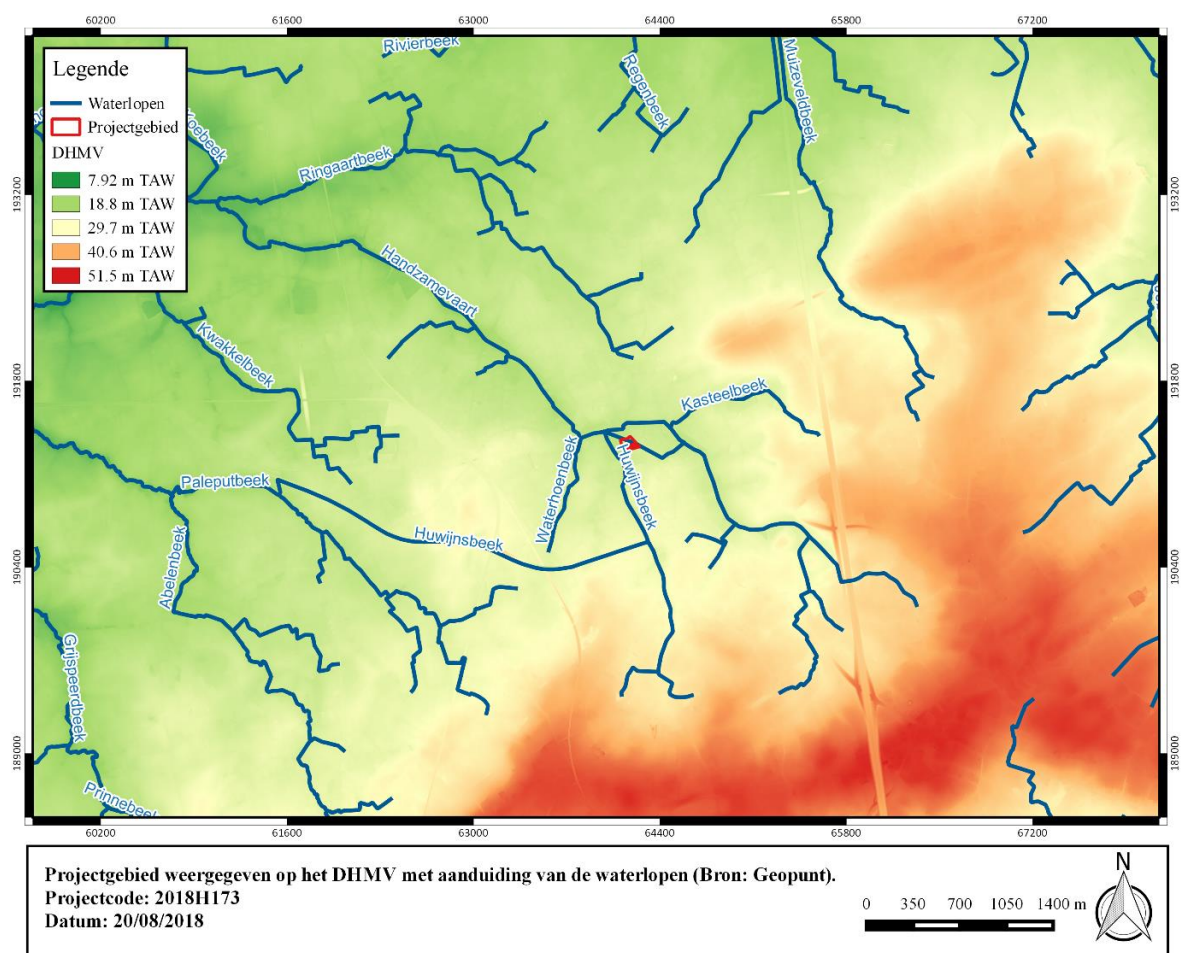

Figuur 9: Profiellijn hoogteverloop, W-O (bron: Geopunt).

Figuur 10: Profiellijn hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

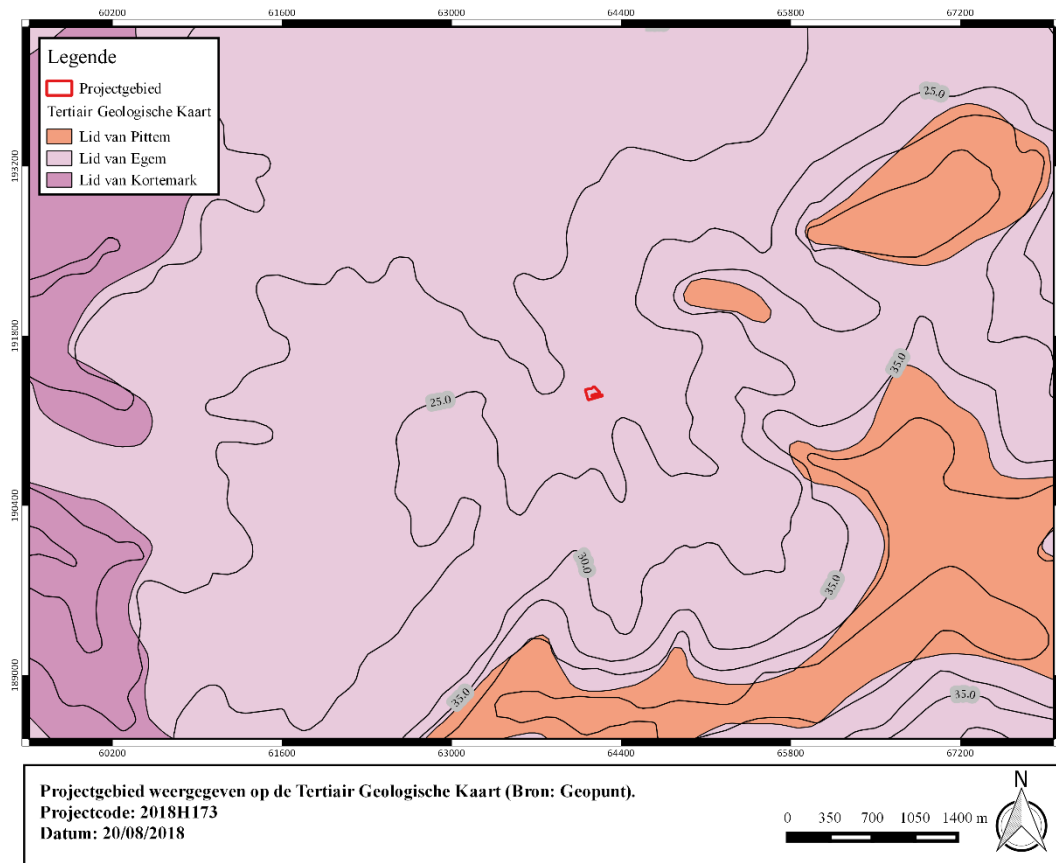
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Egem** (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

Het **Lid van Egem** bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden.

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

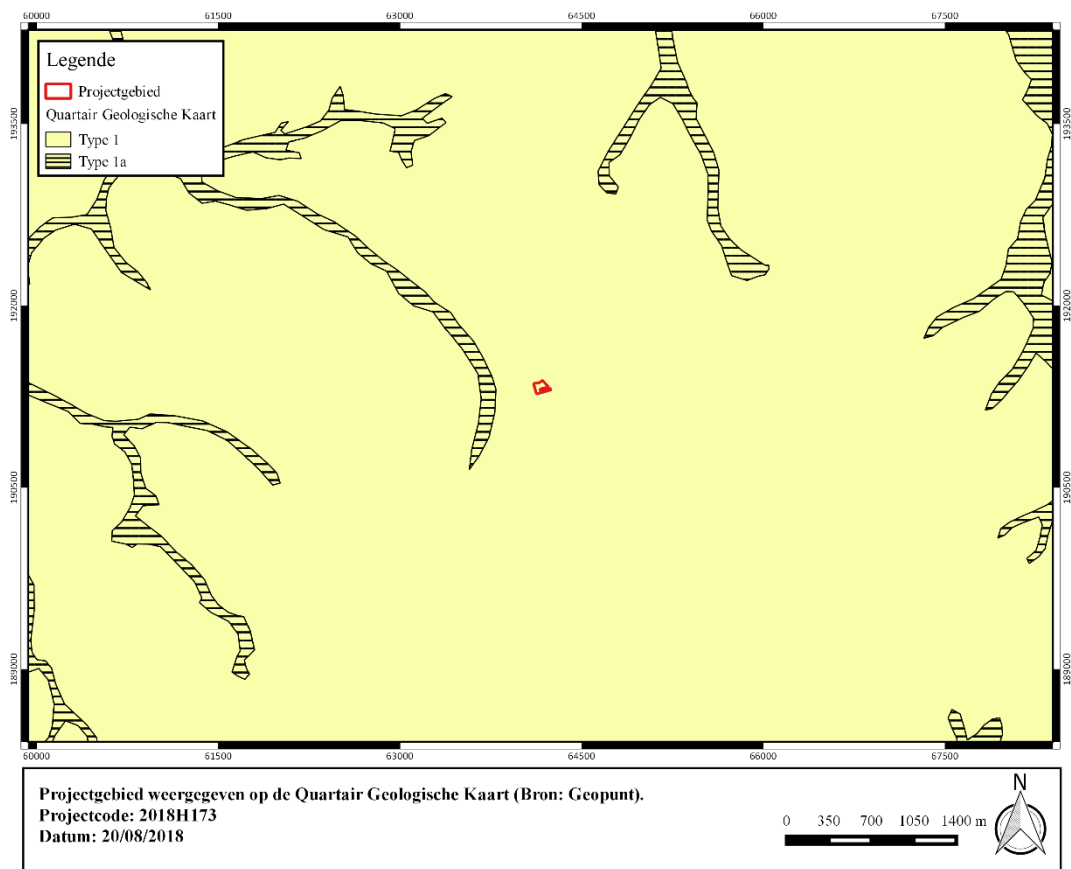

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

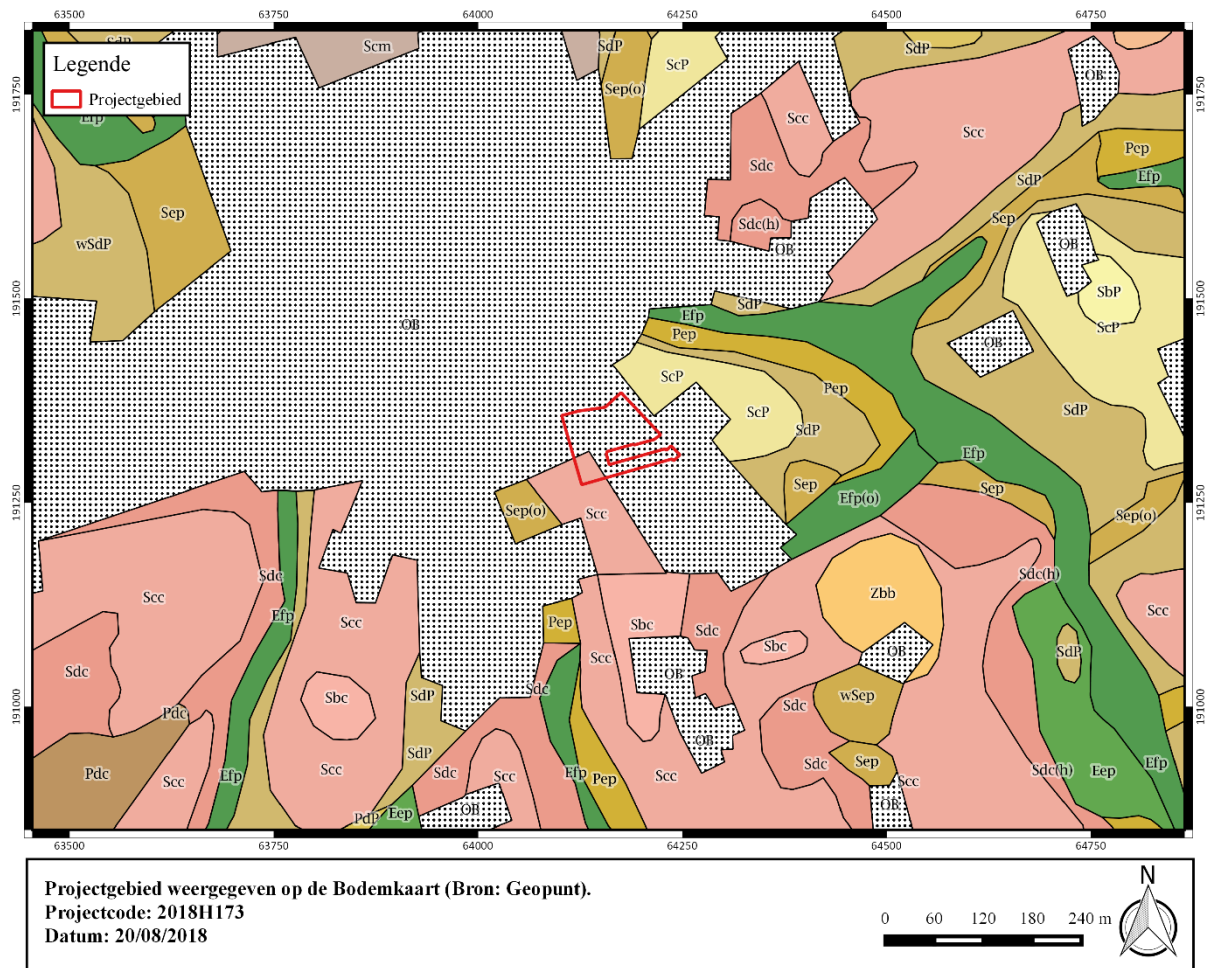

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Het bodemtype **Scc** is een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm-mv

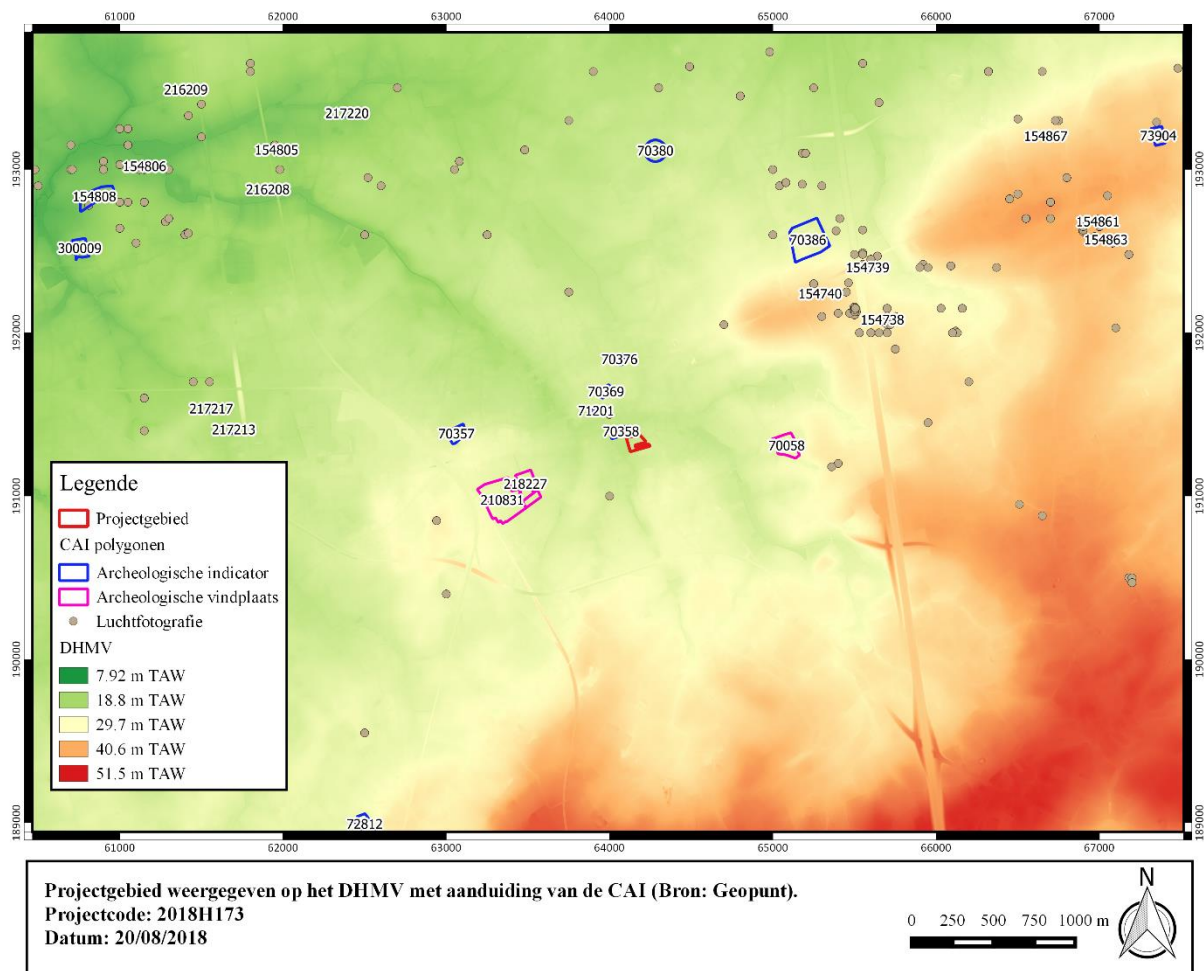

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3 Gekende archeologische waarden

Archeologische vindplaatsen

70058	Opgraving (1911); NK: 15 meter Romeinse tijd: onbepaalde vondst Late middeleeuwen: site met walgracht Bron: Fiche M. Dewilde
210831	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Late middeleeuwen: in de noordwestelijke zone van het gebied waren sporen aanwezig van een 12-13e eeuwse nederzetting. Het gaat o.a. om 2 eenschepige gebouwen. 19^e eeuw: hoeve Nieuwe tijd: greppels en grachten

	Bron: Van Remoorter O., Demoen D. 2016: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Lichtervelde - Stegelstraat, Baac Vlaanderen Rapport nr. 165, Bassevelde.
218227	Mechanische prospectie (2016); NK: onbepaald Negatief proefsleuvenonderzoek door Monument Bron: Bart Bartholomieux & Christof Vanhoutte 2017: Nota. Lichtervelde - Stegen Akker (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek. Monument Vandekerckhove nv, Ingelmunster.

Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

70357	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70358	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70369	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht Nieuwe tijd: Pastorie van de Sint-Jacob-de-Meerdereparochie, sinds 1966 dekenij, gelegen ten noordoosten van de kerk. Onderkelderd dubbelhuis met eerste vermelding in 1706
70376	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70380	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70386	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71201	Toevalsvondst; indicator cartografie; NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: kerk 17 ^e eeuw: een barokke kerk met Romaanse toren

	19 ^e eeuw: kerk - De kruisbasiliek verving de barokke kerk met Romaanse toren. De kerk heeft onder andere een uniek Romaans doopvont, daterend uit de eerste helft 12de eeuw. Romaanse kunst uit het Scheldegebied, toegeschreven aan de Doornikse School, oudst gekende Romaanse doopvont van de Doornikse school.
72812	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73904	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
300009	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht – mogelijk een bewaarde drinkpoel

Luchtfotografie

154738	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
154739	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
154740	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
154805	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
154861	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
154863	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
154867	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
154806	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel

154808	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafheuvel
--------	---

Metaaldetectie

216208	Metaaldetectie; NK: 15 meter 20 ^e eeuw: resten munitie wereldoorlogen
217213	Metaaldetectie (2016); NK: 15 meter Nieuwe tijd: musketkogel 19 ^e eeuw: leeuwemuntje 20 ^e eeuw: 2 kogelpunten uit WO II, kogelhuls, schrapnell fragmenten
217217	Metaaldetectie (2016); NK: 15 meter 19 ^e eeuw: munt 20 ^e eeuw: stukje geleideband kanonskogel WO I of WO II – kogelpunt WO I, waarschijnlijk Belgische Mauser
217220	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Nieuwe tijd: knoop- aardewerkscherven 19 ^e eeuw: muntje 20 ^e eeuw: kogelpunt, kaliber onbekend
216208	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter 20 ^e eeuw: resten munitie wereldoorlogen, resten ontsteker
216209	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter 20 ^e eeuw: resten munitie WO I

1.4.4 Historische beschrijving

Een aantal archeologische sporen wijzen op oude menselijke frequentie in de regio van Lichtervelde. Door middel van luchtfotografische indicatoren zijn ten noorden van Lichtervelde een ruim aantal grafheuvels uit de Bronstijd gelokaliseerd. Bij een opgraving in 1911 werd langsheen de Bellestraat een niet nader bepaalde Romeinse vondst vastgesteld.

De oudste vermelding van Lichtervelde is in 1127 door kroniekschijver Galbertus, n.a.v. de moord op Karel de Goede. Mogelijk liet Karel de Kale reeds rond 846 een burcht bouwen bij de brug die de oversteek van de Zwanebeek mogelijk maakte, ter hoogte van de huidige Neerstraat.

Gedurende het Ancien Régime ressorteren de heren van Lichtervelde onder het Brugse Vrije. De verblijfplaats van de heren van Lichtervelde is een omwald 12e-eeuws kasteel aan de hoek van de Zwevezele- en de Kasteelstraat. Bij een recente mechanische prospectie kon een woonerf uit de 12e -13e eeuw worden gelokaliseerd aan de Stegelstraat. Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide hoevebouw gedurende de late middeleeuwen.

Het dorp heeft net als vele andere dorpen in de regio sterk te lijden onder het geweld van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). In 1584 kenden zowel het kasteel als de kerk sterke vernielingen. Aan het eind van de 17^e eeuw passeerden de plunderende troepen van Lodewijk XV.

De Oostenrijkse Periode luidde een periode van relatieve welvaart en rust in. In 1777 kent het dorp reeds 3790 inwoners, waarvan de helft is tewerkgesteld in de landbouw. Elf procent is aangewezen op de linnennijverheid.

Gedurende WO I lag Lichtervelde in het Duitse hinterland op ca. 20 kilometer van het front. Lichtervelde ontwikkelde zich tot een logistiek knooppunt en een geschikte plek om de gewonden te verzorgen en te trainen. Lichtervelde werd bevrijd op 16 oktober 1918 waarbij 14 Belgische soldaten het leven lieten nabij de Turfhouwe en de Breden Steger. Gedurende WO II werden 13 Lichterveldenaren, waaronder burgemeester Eugène Callewaert, onthoofd in Wolfenbüttel.

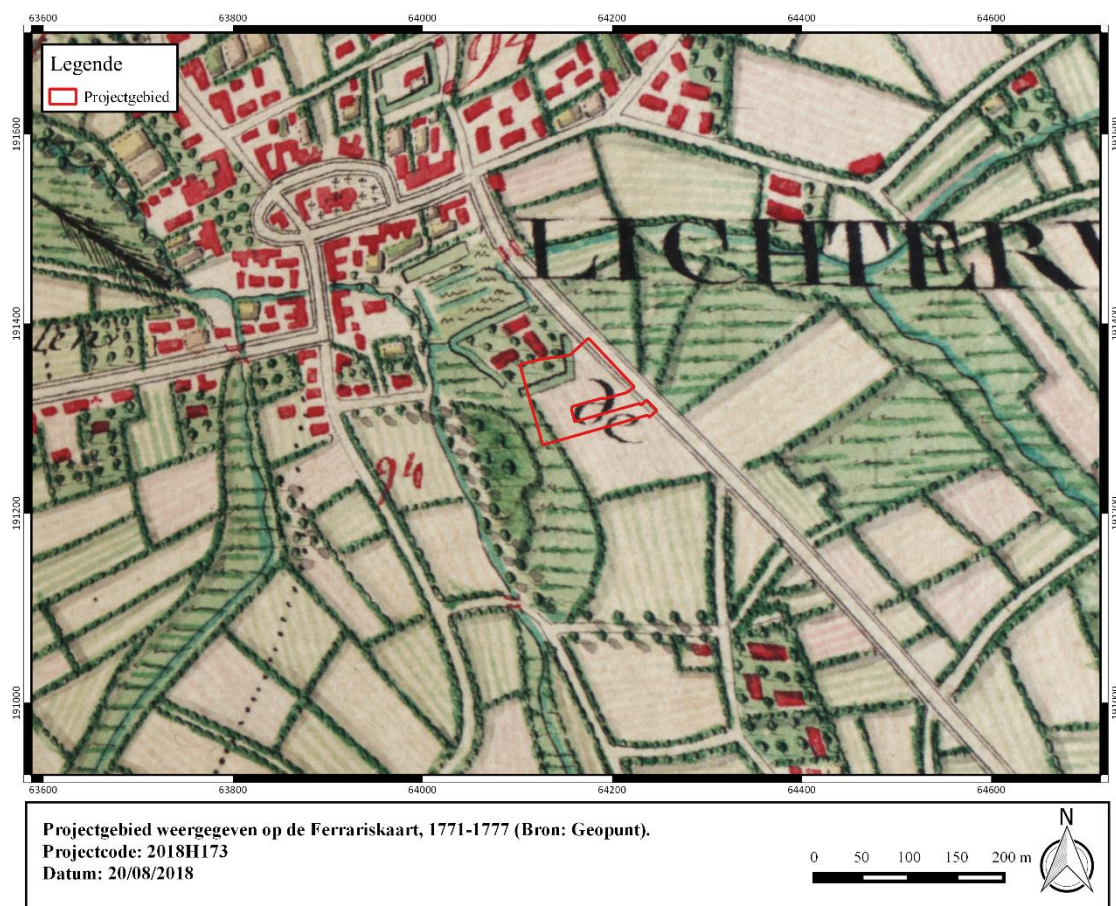
1.4.5 Historisch-cartografische analyse

De Ferrariskaart geeft een omwalde site weer binnen de contour van het plangebied. De situatie op de jongere - meer betrouwbare kaarten - indachtig, is dit allicht te wijten aan een onnauwkeurigheid binnen de Ferrariskaart. Het overgrote deel van het plangebied staat ingekleurd als akkerland. In het westelijk deel wordt een stuk weide aangesneden. Het verloop van de Koolskampstraat, aangelegd in 1773-177 is reeds op de kaart weergegeven. Ca. 100 meter ten westen van het onderzoeksterrein is het zuid-oost georiënteerde tracé van de Huwijnsbeek waar te nemen. De bebouwing concentreert zich rondom de dorpskern, gelegen ten noorden van het plangebied.

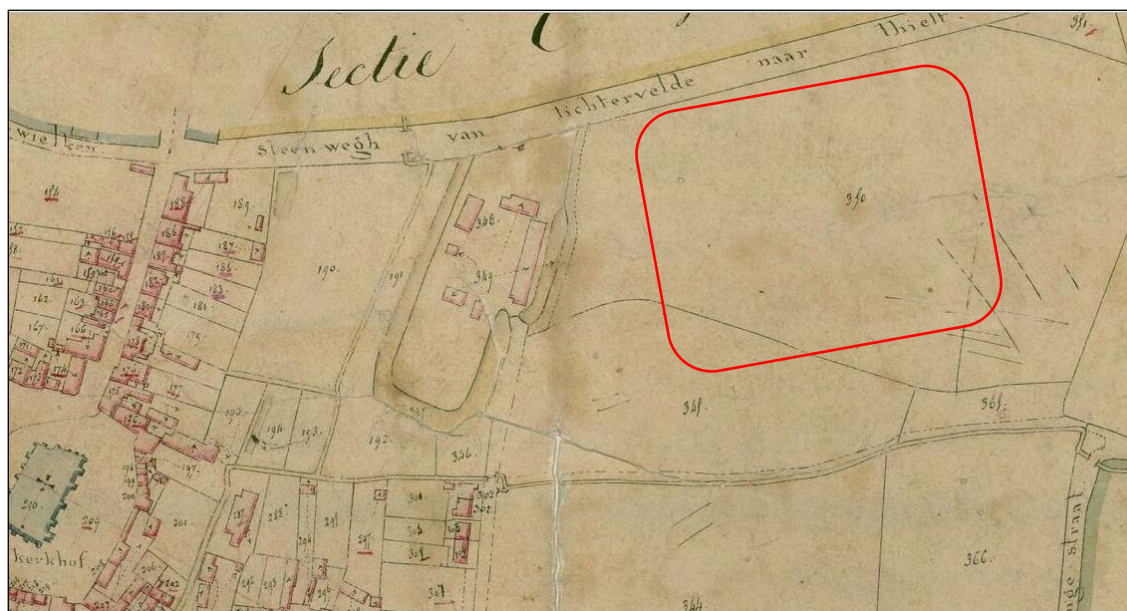
De 19^e eeuwse cartografische indicatoren geven geen bebouwing weer binnen de contour van het projectgebied. Precies ten noorden situeert zich een omwalde site.

De loopgravenkaart geeft geen WO I-structuren weer binnen het onderzoeksterrein. Langs heen de straatzijde is bebouwing waar te nemen.

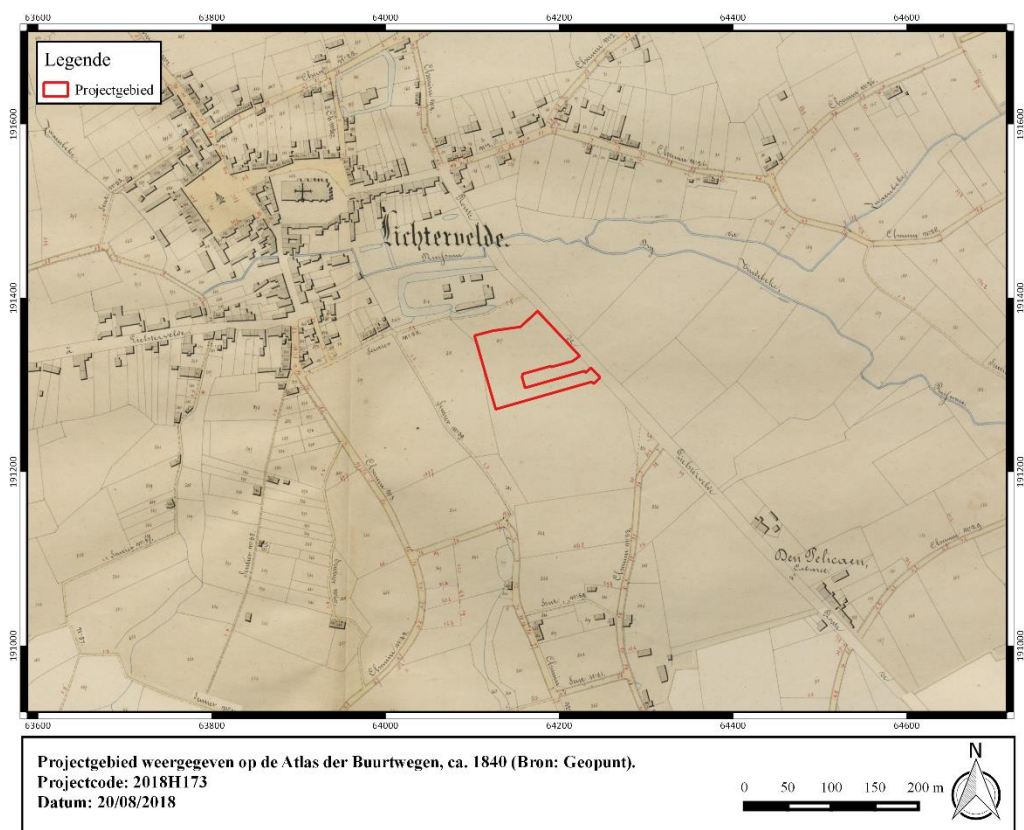

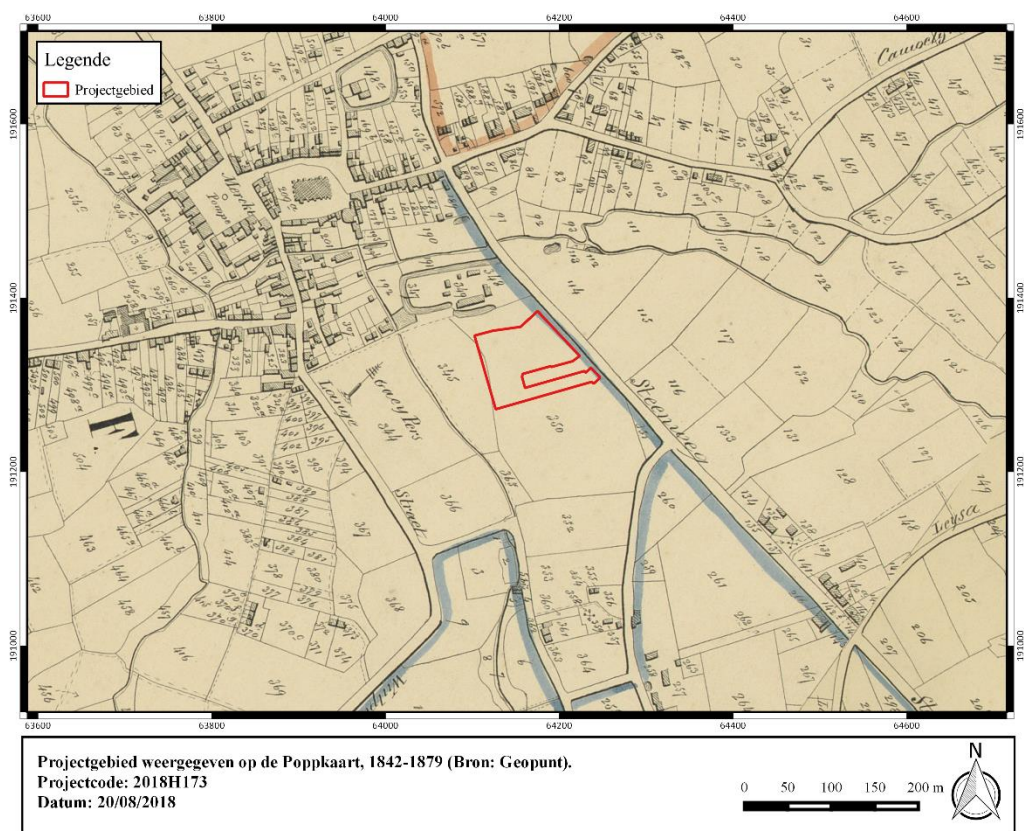
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-177 (Bron: Geopunt).

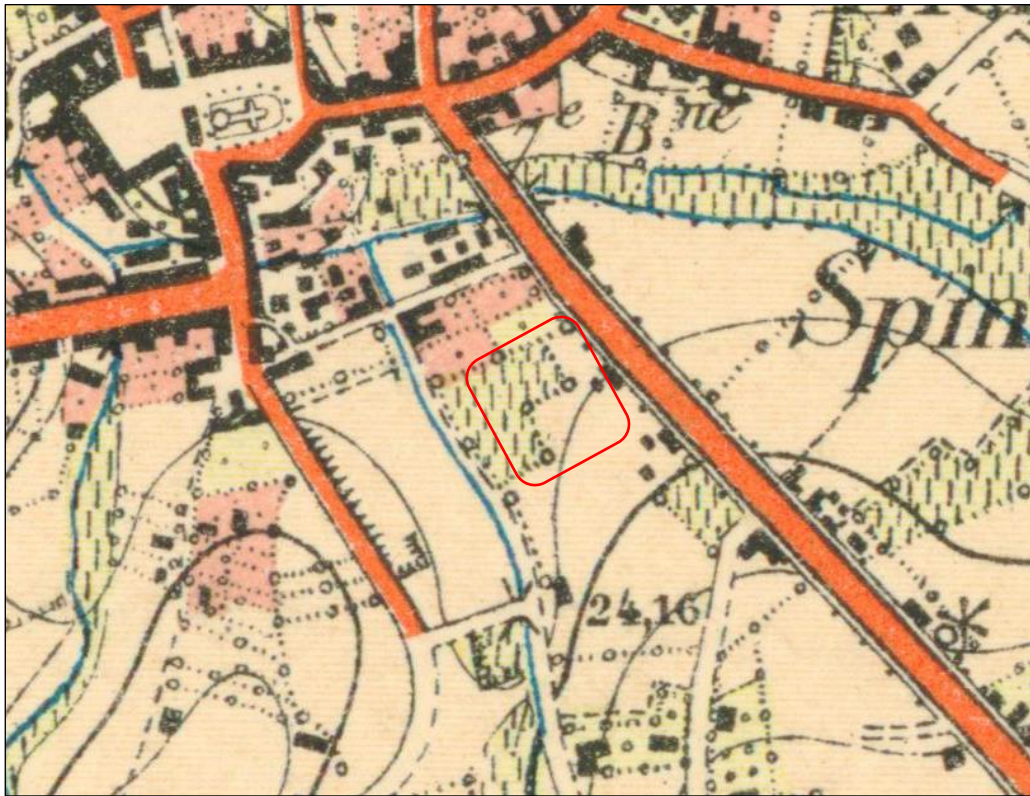
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Primitieve Kadasterkaart, ca. 1830 (Bron: Geopunt).

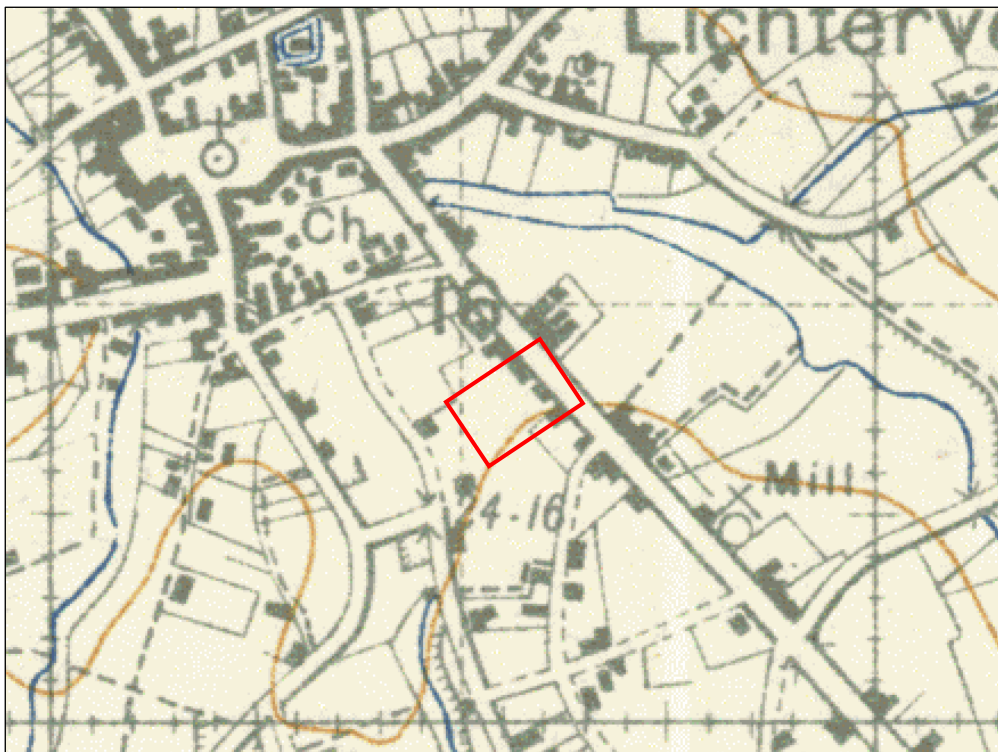
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied bij benadering weergegeven op de topografische kaart van 1883 (Bron: Cartesius).

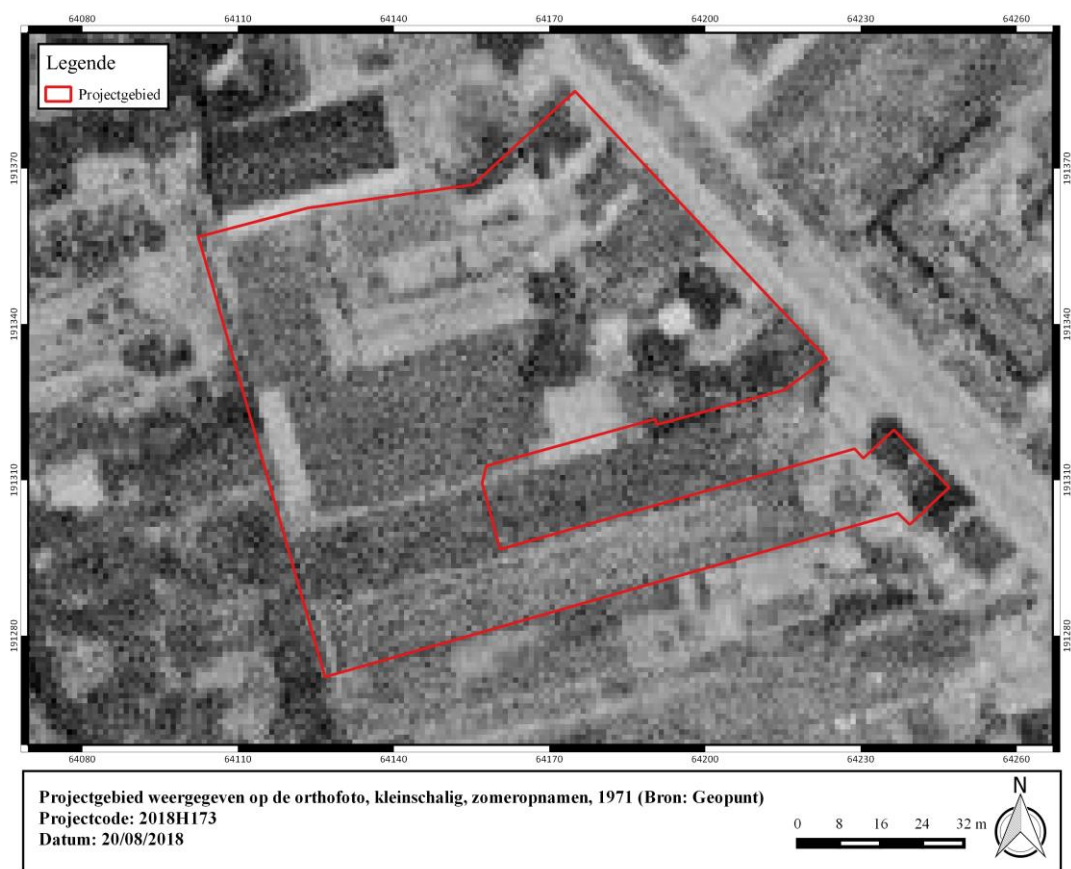
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, oktober 1917 (Memory Maps - 20-20NE-3A-101017).

1.4.5.1 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. De orthofoto's van 1971 en 1979-1990 geven bebouwing met achterliggende tuinpercelen weer aan de oostzijde van het plangebied. In de westelijke zone situeren zich akkerlandpercelen. Vanaf de orthofoto van 2000-2003 maakt de oorspronkelijke bebouwing geleidelijk plaats voor de stelselmatige uitbreiding van een drankcentrale met bijhorende infrastructuur.

Centraal binnen het projectgebied ligt het gebouwenbestand van drankcentrale All Drinks Bevernagie met omliggende verharding en infrastructuur. In de noordelijke zone situeert zich een drukkerij en een loodsgebouw. De zuidelijke zone is in gebruik als braakliggend grasland.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

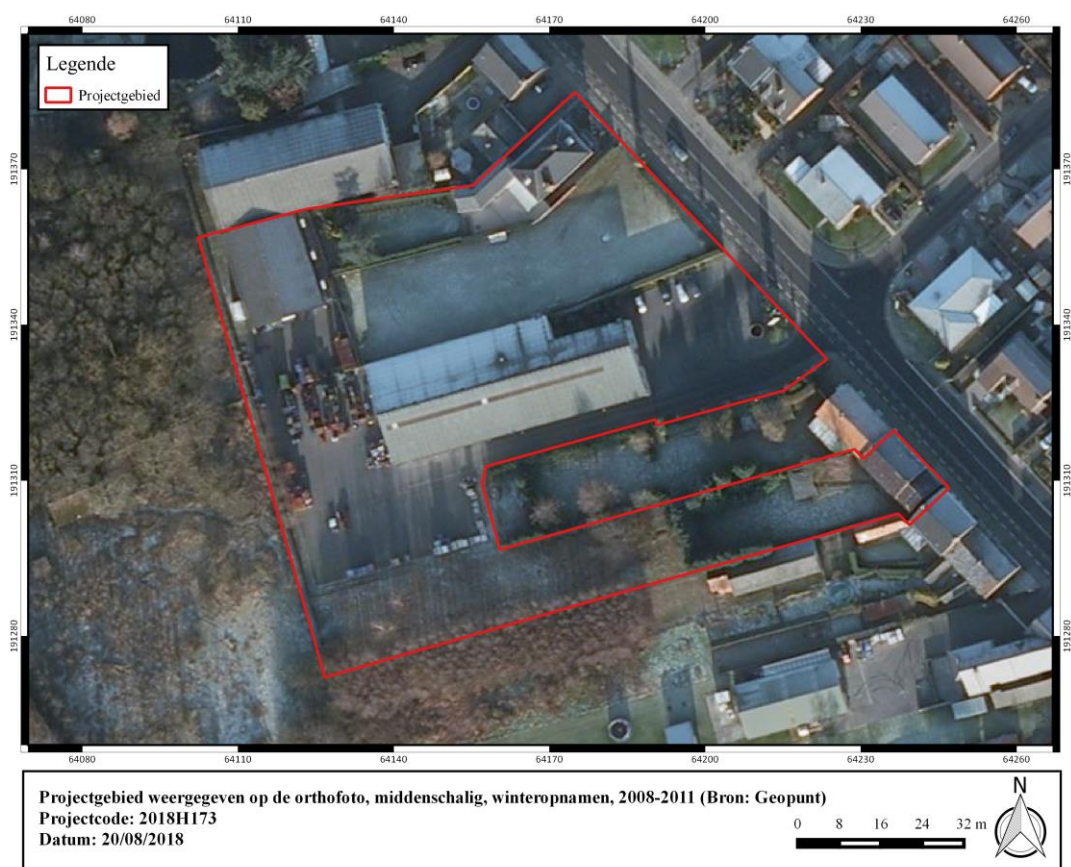

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

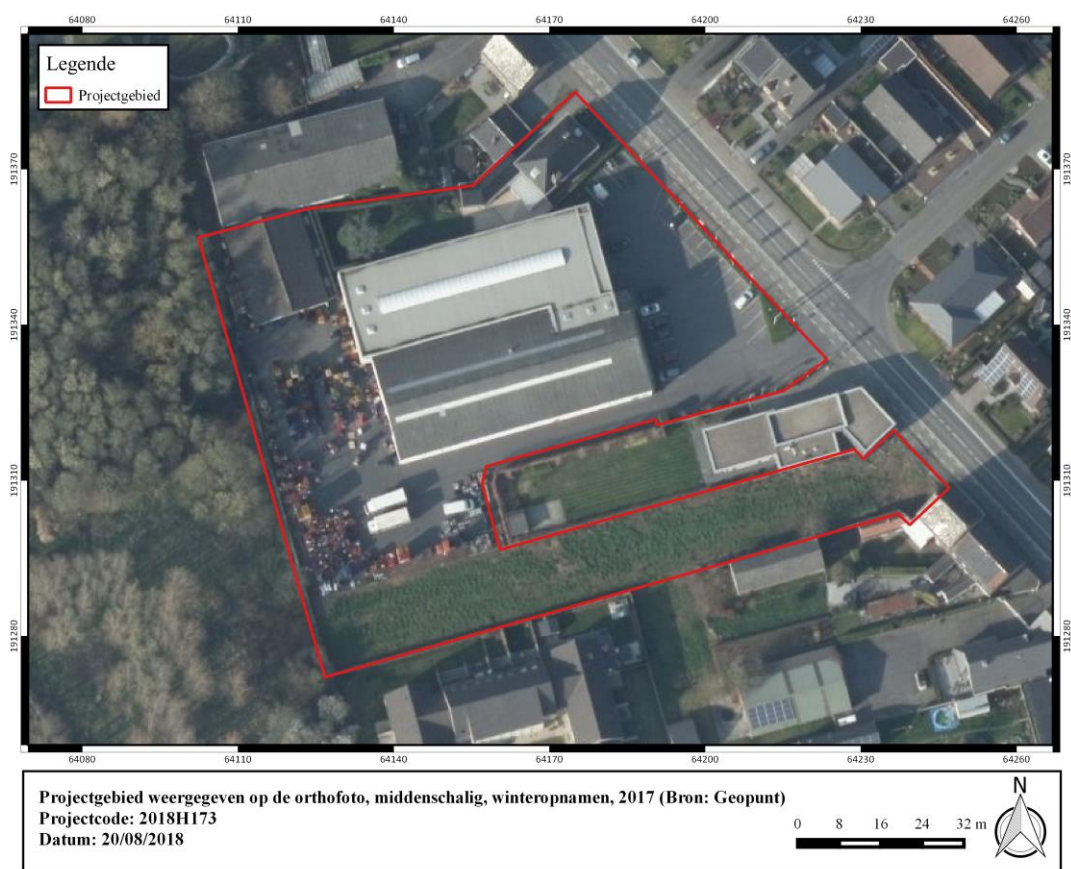

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de uitbreiding van zijn bestaande infrastructuur aan de Koolskampstraat te Lichtervelde. De gecombineerde oppervlakte van de ingrepen bedraagt ca. 3640m². Van deze oppervlakte is een deel bebouwd (550m²) en verhard (1690m²). De ingrepen vormen geen aaneengesloten geheel maar eerder een strook omheen de reeds bestaande bebouwing.

Landschappelijk gezien bevindt Lichtervelde zich op de overgang van de zandstreek en de zandleemstreek. Het plangebied is gelegen aan de noordelijke voet van de zuidelijk gelegen getuigenheuvel waarop de dorpskern van Koolskamp ligt. Een 500-tal meter ten oosten van het plangebied ligt het alluvium van de Handzamevaart/Kasteelbeek. Het terrein is aldus gelegen op de rand van de gradiëntzone. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van laat-Pleistocene eolische afzettingen die rusten op de Tertiaire sokkel. Het sediment bestaat uit lemig zand. Deze gegevens impliceren een oppervlakkige archeologische situatie waarbij eventueel aanwezig erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor.

Cartografische bronnen geven aan dat het plangebied ten zuidoosten gelegen is van de dorpskern van Lichtervelde. Op de Ferrariskaart is ten noorden van het plangebied duidelijk een omwalde hoeve herkenbaar. Deze is ook op jonger kaartmateriaal herkenbaar en opgenomen in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI 70358). Het terrein zelf is ingekleurd als akker. De loop van de Kasteelbeek ten westen van het plangebied is reeds duidelijk herkenbaar. Tijdens de 20^e eeuw wordt het terrein stelselmatig opgenomen binnen het dorpsweefsel van Lichtervelde.

Archeologische vindplaatsen in de ruime omgeving betreffen in hoofdzaak indicatoren van laatmiddeleeuwse structuren. Anderhalve kilometer ten westen van het plangebied werden bij proefsleuvenonderzoek in hoofdzaak subrecente resten aangesneden (CAI 210831 & CAI 218227).

Concreet is er op basis van de landschappelijke situatie een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel vondsten- als sporenarcheologie. De beperkte oppervlakte en onregelmatige vorm van het plangebied hebben echter als gevolg dat de kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek beperkt is.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

